

Posledice sionistične politike in okupacije na okolje v Palestini

DR. MAJA LAMBERGER KHATIB, etnologinja in kulturna antropologinja

DUGS, januar 2025

► GEOLOŠKO:

- STIK TEKTONSKIH PLOŠČ (AFRIKA, EVROPA, AZIJA)
- Oblikovanje VELIKEGA TEKTONSKI JARKA –raznolika topografija

➤ 5 EKOLOŠKIH OBMOČIJ:

- osrednja višavja (osrednji del ZB, stepno, polpuščavska vegetacija, pašništvo, oljke, gorske gazele, ptice roparice)
- pol-pobočna regija (S del ZB, obalni pas; hrast, pistacija, borovci; oljke, citrusi, vinska trta)
- vzhodna pobočja, puščavsko (J del ZB, proti Mrtvemu morju, sušno, vroče; flora: akacije, tamariske, fauna: puščavske lisice, plazilci; nomadsko pašništvo; zelo degradirano območje zaradi posegov)
- dolina reke Jordan (V del ZB, tropsko in suho, ekstremne poletne temperature; Rastje: Kristovo trnje (*Ziziphus spina-christi*), rodovitna; kmetijstvo: datlji, banane, agrumi, zelenjava; mokrinski in sladkovodni habitati, ključni za ptice selivke; zelo ogroženi, zmanjšanje vodnih virov, posegi)
- sredozemska obalna regija - Gaza (peščena vegetacija, ribištvo in kmetijstvo: oljke, agrumi; ekosistem je močno prizadet zaradi onesnaževanja, prekomerne rabe tal in omejenega dostopa do vode.

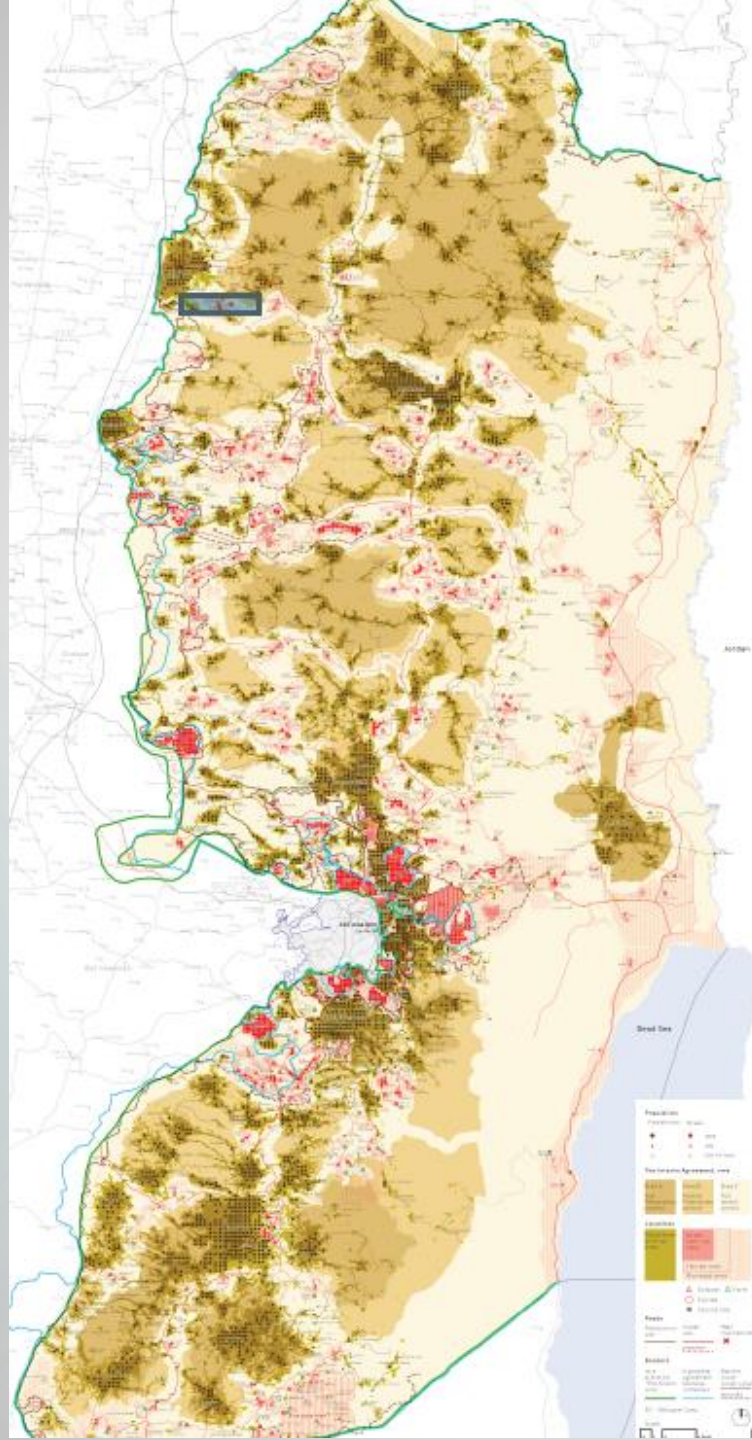
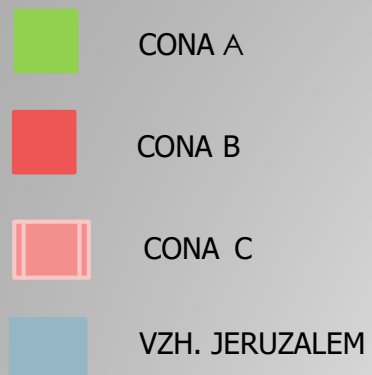
► 5 fitogeografskih območij:

- obalno, Gaza, manjši del ZB; „**peskoljubne rastline**“ (halofiti), ki uspevajo na peščenih sipinah močno prizadeto zaradi erozije, onesnaževanja in širjenja urbanih območij; ključni habitat za številne selitvene ptice.
- sredozemsko, S del ZB; zaradi urbanizacije (naseljenci) in požarov se naravni gozdovi krčijo
- irano-turansko; sušna in polsušna prehodna območja med sredozemskim in saharskim pasom (pelin); območje predstavlja pomembno tranzicijsko cono med suhimi in vlažnimi habitatmi.
- saharo-arabsko (**halofiti**: rastline, ki prenašajo slana tla; biotska raznovrstnost: rastline so prilagojene za preživetje z globokimi koreninami in sposobnostjo zadrževanja vode; preživetje teh ekosistemov ogroža prekomerno izkoriščanje vodnih virov.
- sudansko/etiopsko (tropsko): Spodnja dolina reke Jordan in območje okoli Mrtvega morja; **sukulentne vrste** prilagojene na sušo; regija je pomembna za tropske rastlinske in živalske vrste, ki so na skrajnem robu svojega območja razširjenosti; degradacija okolja zaradi intenzivnega kmetijstva in turističnih dejavnosti

SIONISTIČNA POLITIKA IN OKUPACIJA

- ▶ Številne žrtve, begunci, razseljene osebe
- ▶ pogloblja humanitarno krizo,
- ▶ uničuje lokalno gospodarstvo,
- ▶ škoduje zdravju ljudi in
- ▶ prispeva k okoljski degradaciji

ZAHODNI BREG

LEGEND

- Fence/wall
- Fence/wall under construction
- Green Line
- Palestinian town/village
- Israeli settlement
- Israeli closed military area

West Bank, including East Jerusalem, occupied by Israel since June 1967

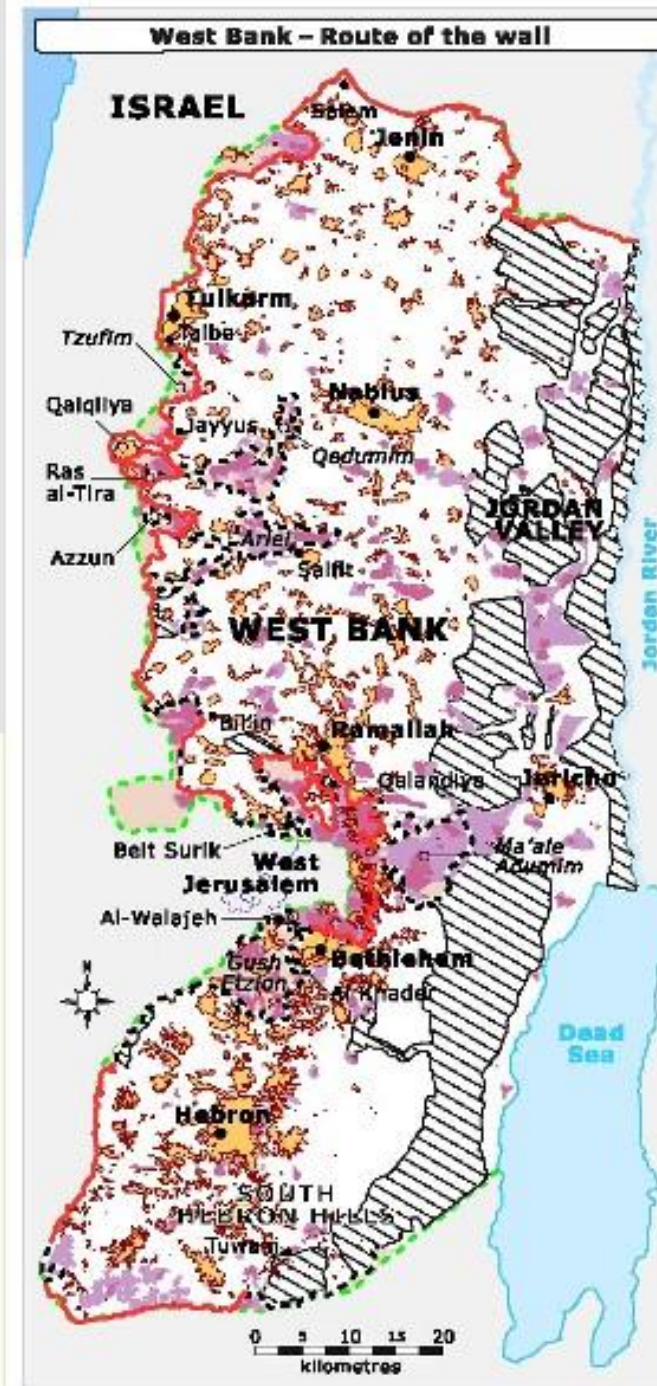
5,600km² total area: about 130km north-south and 65km east-west

200 – unlawful Israeli settlements and "outposts"

500 – Israeli military checkpoints and blockades

700km of roads that are banned for Palestinians

700km of fence/wall, 80 per cent of it on Palestinian land

FRAGMENTACIJA PALESTINCEV

- **Palestinci iz 1948** (izraelski državljani)
- **Palestinci iz Jeruzalema** (začasni državljani, zelena karta)
- **Palestinci iz Zahodnega brega**
- **Palestinci iz Gaze**
- **Begunci izven Palestine**

Otežkočena ali onemogočena komunikacija, različni statusi

Posledice sionistične politike in okupacije na okolje

1. Degradacija tal in kmetijskih zemljišč
2. Pomanjkanje dostopa do vode
3. Fragmentacija habitatov
4. Izguba biotske raznovrstnosti
5. Vpliv vojaških operacij
6. Odpadki in onesnaženje

Degradacija tal in kmetijskih zemljišč

- ▶ KRAJA ZEMLJE,
- ▶ UNIČENJE NASADOV (oljk, mandljev, fig)
- ▶ UNIČEVANJE PRIDELKA, VANDALIZEM
- ▶ URBANIZACIJA IN POZIDAVA
- ▶ RUŠENJE HIŠ, ODVZEM LASTNIŠKIH PRAVIC

ZEMLJA – MUŠA

- Do leta 1918 je bilo kar 70% zemlje skupne, im. *muša*
- *Muša* so skupna kmetijska zemljišča v skupni lasti skupnosti in so ohlapno obdavčena, kot je opredeljeno v deželnem zakoniku iz leta 1858 (tanzimat reforme).
- V času britanskega mandatorija in politike naseljevanja se je ta sistem vztrajno uničeval v prid naseljencem, zemlja je prehajala v privat lastništvo. Leta 1946 je bilo muša zemlje le še 20%

Pomen oljk v palestinski družbi

- ▶ GOSPODARSKO: ena glavnih gospodarskih dejavnosti na palestinskih ozemljih (med 15 in 20 % prihodka v kmetijstvu)⁷
- ▶ Približno 100 tisoč palestinskih družin neposredno ali posredno odvisnih od pridelave oljk;
- ▶ Oljčno olje: priznana kakovost in je pomembne izvozni produkt, ki bi lahko omogočal gospodarsko neodvisnost (zato je tako pomembno uničevanje)
- ▶ KULTURNO: simbol palestinske identitete, miru, vztrajnosti; starodavna praksa, več tisoč let
- ▶ Družinsko povezovanje, združuje skupnost, ohranja tradicijo
- ▶ Tudi duhovni pomen (omenjene v svetih tekstih)
- ▶ OKOLJSKI: ZAŠČITA TAL; preprečujejo erozijo, izboljšujejo kakovost tal, zadržujejo vlago; podpirajo lokalne ekosisteme in zagotavljajo habitat za številne vrste
- ▶ TRAJNOST: odporne na sušo, zahtevajo malo vode (regija z zelo omejenimi vodnimi viri)
- ▶ SIMBOLNI: simbolizirajo trdoživost in vzdržljivost Palestincev v boju proti težkim okoliščinam; lastništvo oljčnih nasadov je simbol povezanosti z zemljo in pravico do nje.

„Kdor ima
ZEJT ZAJTUN
nikoli ne bo
reven“

olive, olje, milo

UNIČEVANJE

- ▶ dreves in rodovitne zemlje - od leta 2002 je izraelska vojska izkoreninila več kot 2,5 – 6 milijona dreves (večina oljčnih nasadov, pomarančevcev in poljedelskih območij), od okupacije 1967 pa vsaj 150.000 ha zemlje

BTSELEM
بتسيلم

17 JANUARY 2017 17 בינואר 2017

UNIČEVANJA PRIDELKA

- ▶ FIZIČNO NASILJE, VANDALIZEM

Vsako leto med žetvijo, obiranjem plodov naseljenci napadajo kmete in jim uničujejo pridelke, zažigajo posesti ipd.

- ▶ PREVZEM ZEMLJE OB GRADNJI NASELBIN:

Naseljenci pogosto nezakonito zasedejo palestinsko zemljo, ki jo kasneje izraelska država legalizira ali ignorira.

RUŠENJE HIŠ

- ▶ Do leta 2022 je bilo na Zahodnem bregu in v Vzhodnem Jeruzalemu porušenih okrog 60 tisoč palestinskih domov (Vir: Izraelski odbor proti rušenju hiš).
- ▶ V nekaj mesecih po začetku zadnje vojne v Gazi nekaj čez 2 tisoč.
- ▶ Več kot 94 % vseh palestinskih prošelj za gradbena dovoljenja je bilo v zadnjih letih zavrnenih (kot sredstvo za prisvajanje zemlje).
- ▶ ZN ocenjujejo, da bi lahko med 28 in 46% palestinskih domov grozilo rušenje

- ▶ UPRAVNO (uveljavljanje gradbene zakonodaje – judaizacija)
- ▶ KAZENSKO /ODVRAČILNO (če je oseba iz družine, sorodstva ali sosedov osumljen nasilnih dejanj proti Izraelu) – oblika kolektivnega kaznovanja, kar je po mednarodnem pravu VOJNI ZLOČIN.
- ▶ VOJAŠKE OPERACIJE

Rušenje izvaja BOJNO INŽENIRSKI KORPUS IZRAELSKÉ VOJSKE

- ▶ Ponavadi brez predhodnega opozorila

-
- ▶ Silwan, palestinska soseska v okupiranem vzhodnem Jeruzalemu, je postala osrednja točka nenehnih napetosti zaradi rušenja hiš. Območje se sooča s pritiskom skupin izraelskih naseljencev, ki želijo ozemlje spremeniti v nacionalni park, povezan z bližnjim arheološkim najdiščem Davidovo mesto. Vzhodni Jeruzalem, ki ga je Izrael formalno priključil leta 1980, EU obravnava kot okupirano ozemlje, kjer so naselbine, rušenje hiš in priključitve prepovedane z mednarodnim pravom.
 - ▶ Od leta 2005 Palestinci v Vzhodnem Jeruzalemu prejemajo opozorila izraelskih oblasti, naj porušijo domove po obtožbah o gradnji brez dovoljenj. Izdajajo jih isti organi in jih je skoraj nemogoče dobiti.
 - ▶ Leta 2024 rušenja in napadi naseljencev na Zahodnem bregu niso le presegli projekcije, ampak tudi presegli najvišjo zabeleženo vrednost, saj so zabeležili skupno 543 rušenj, kar je 21-odstotno povečanje v primerjavi z letom 2023.
 - ▶ Med temi rušenji je bil dom Abuja Diaba, palestinskega raziskovalca, voditelja skupnosti in zagovornika pravic Palestincev, ki je tam živel 62 let z 9 drugimi družinskimi člani, vključno z njegovo ženo in poročenimi otroki.

-
- ▶ "V tej hiši sem se rodil leta 1962, pred izraelsko okupacijo vzhodnega Jeruzalema," pravi Abu Diab, ko razmišlja o uničenju. »Leta 1988 sem prosil izraelske oblasti za dovoljenje za razširitev hiše, saj se je moja družina povečevala. Namesto tega sem dobil nalog za rušenje."
 - ▶ Kljub javni obsodbi njihove nezakonite narave se ta rušenja nadaljujejo in povzročajo globoko čustveno in finančno obremenitev palestinskih družin. Mnogi so prisiljeni porušiti lastne domove, da bi se izognili visokim stroškom, povezanim z rušenjem, ki ga vodi Izrael, kar lahko vključuje visoke pristojbine in globe.

-
- ▶ Od leta 2023 je EU namenila 28 milijonov evrov za podporo prizadevanjem Konzorcija za zaščito v Vzhodnem Jeruzalemu in Zahodnem bregu. Namen teh sredstev je zagotoviti pomoč pri zatočiščih, pravno pomoč in zagovorništvo proti prisilni premestitvi.
 - ▶ Leta 2024 je Konzorcij za zaščito Zahodnega brega pomagal približno 946 gospodinjstvom (iz teh podatkov razberemo, kako visoko je bilo število; primerjava statistik).
 - ▶ Abu Diab še naprej zagovarja svojo skupnost in poziva k večji mednarodni intervenciji. "Šel sem na izraelsko vrhovno sodišče, da bi zagovarjal svojo zadevo. Povedali so mi, da obstaja načrt za sosesko, vendar mi niso želeli dati dostopa do kakršnega koli dokumenta. Družine v Silwanu se sprašujejo, kaj se bo zgodilo, vsak dan v njihovem domu bi lahko bodi zadnji." navaja.
 - ▶ Ker prihodnost Silwana ostaja negotova, odpornost njegovih prebivalcev in podpora humanitarnih organizacij še naprej krepi upanje na pravično in dostojno stanovanje za Palestince.

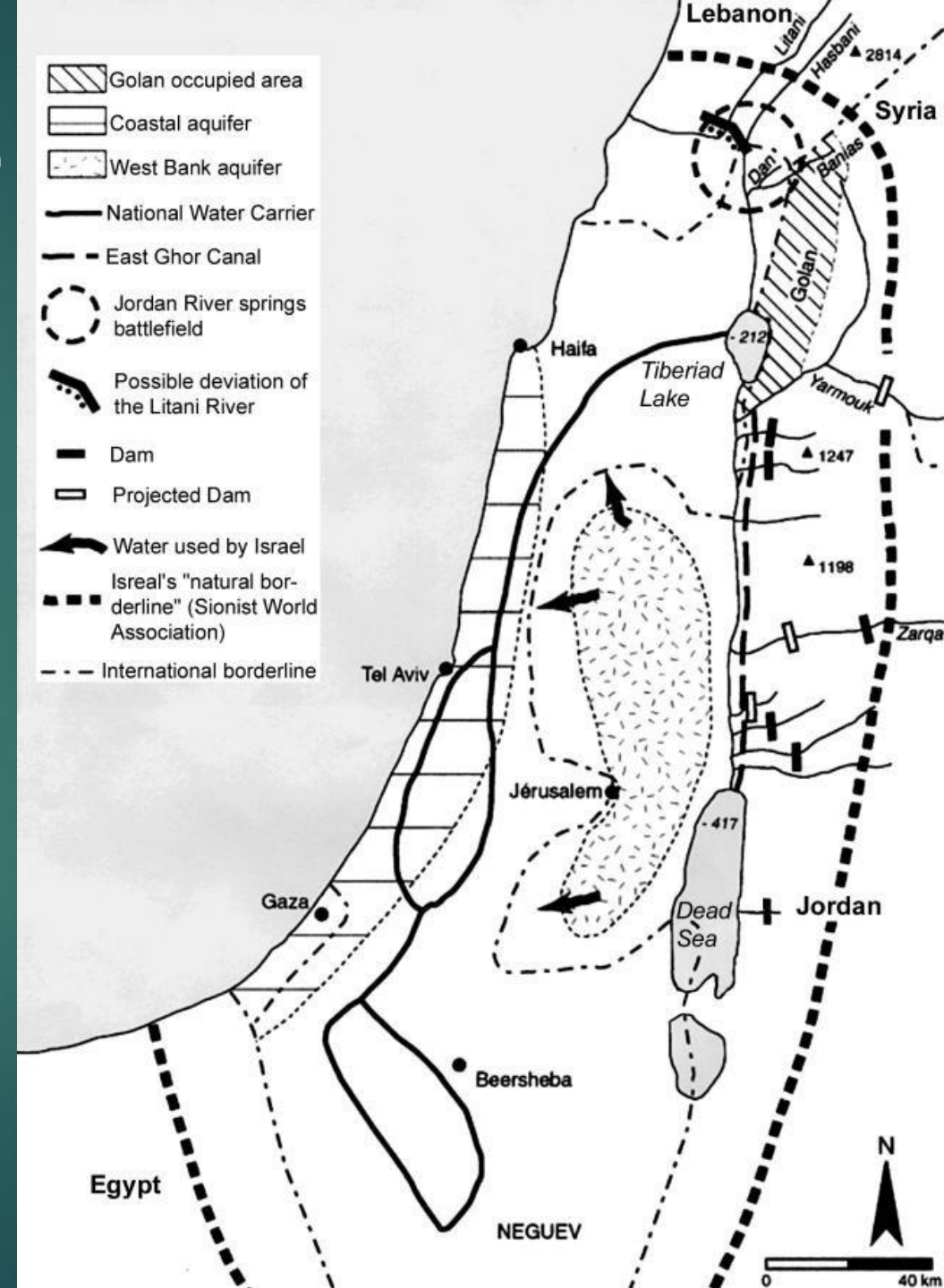
- ▶ Približno 700 izraelskih policistov in 200 vojakov je bilo vključenih v operacijo v vasi Wadi Hummus na robu Sur Baherja (2019).
- ▶ Operacijo rušenja začeli ob 4.00 zjutraj skupaj z bagri, ki so začeli rušiti 10 zgradb, predvidene za rušenje.
- ▶ Po podatkih ZN je devet od razseljenih Palestincev beguncev, med njimi pet otrok. Prizadetih je tudi nadaljnjih 350 ljudi, ki so imeli domove v stavbah, ki niso bile zasedene ali v gradnji.
- ▶ Eden od stanovalcev Ismail Abadiyeh je za tiskovno agencijo AFP povedal, da bo njegova družina ostala "na ulici".
- ▶ Naselje je imelo gradbeno dovoljenje palestinskih oblasti (Izraelska vojska je trdila, da je naselje preblizu varnostne meje in je naselje porušila).

Pomanjkanje dostopa do vode

- ▶ **NADZOR NAD VODNIMI VIRI (80% : 20%)**
- ▶ **PREKOMERNA ČRPANJA (izraelska nelegalna naselja)**
- ▶ **Neravnovesje v dostopu do naravnih virov:** Izrael omogoča naselbinam dostop do visokotehnološke infrastrukture, kot so vodovodi in elektrika, medtem ko palestinski kmetje nimajo osnovnih sredstev za delo.
- ▶ **Onemogočanje gospodarskega razvoja:** Zaradi omejitev dostopa do trga, vode in zemlje palestinsko kmetijstvo ne more dosegati svojega potenciala.

Pomanjkanje dostopa do vode

- ▶ Namakanje preko izraelskega nacionalnega vodnega sistema – IZRAELSKI ČUDEŽ, DEŽELA IZRAEL= OBLJUBLJENA DEŽELA
- ▶ Posledica: Drastični upad reke Jordan, glavnega vodnega vira (za 90%)
- ▶ Leta 2021 Palestinci uporabljajo manj kot 0,5 % vode iz porečja reke Jordan.
- ▶ Izrael odvzema 80–90 % sladkovodnih virov na območju zgodovinske Palestine.

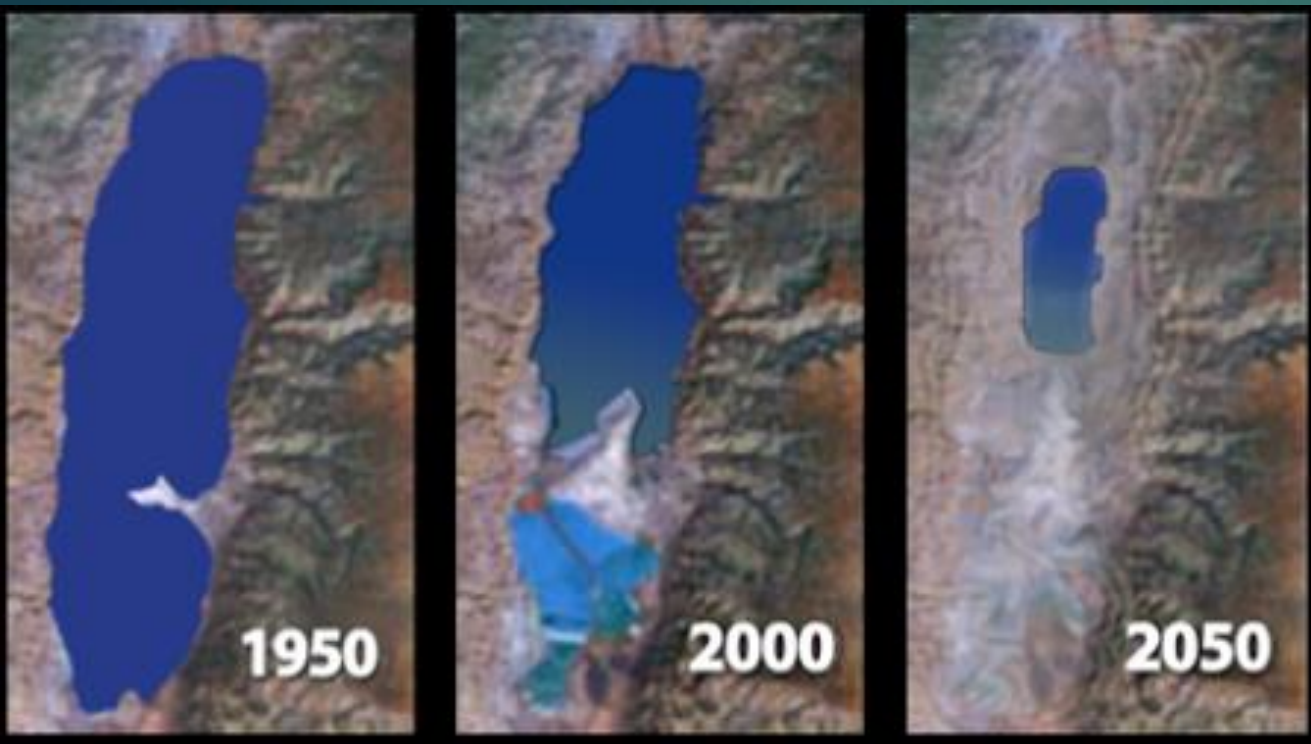
Pomanjkanje dostopa do vode

- ▶ Večina vodnih virov reke Jordan je preusmerjenih za namakanje preko izraelskega nacionalnega vodnega kanala
- ▶ Pretok reke je upadel z 1,3 milijarde m³ na manj kot 20 milijonov m³ (Soffer 1994)
- ▶ Palestinci so pred letom 1967 uporabljali 140 črpališč vzdolž reke Jordan, ki jih je izraelska okupacija uničila ali zaplenila. Leta 2021 Palestinci uporabljajo manj kot 0,5 % vode iz porečja reke Jordan.
- ▶ Izrael odvzema 80–90 % sladkovodnih virov na območju zgodovinske Palestine. Izraelski naseljenci porabijo pet- do šestkrat več vode na prebivalca kot Palestinci, pri čemer so razsipni pri uporabi vode za namakanje, plačujejo jo pa po nižji ceni kot Palestinci, ki jo morajo odkupovati od izraelskega podjetja .

Pomanjkanje dostopa do vode

- ▶ Izrael zaplenil ali uničil vse palestinske črpalne naprave ob reki Jordan in zaprl večja namakalna območja v Jordanski dolini pod pretvezo, da gre za vojaške cone. Ta območja so kasneje predali izraelskim naseljencem. Izrael iz črpalnih bazenov Zahodnega brega črpa več kot 85 % palestinske vode. V skladu z vojaškimi odredbami je vsa voda na zasedenih ozemljih razglašena za "državno last Izraela," kar krši četrto ženevsko konvencijo
- ▶ Osušitev mokrišč Al Hula je izbrisala življenje na tem območju, medtem ko projekt kanala med Rdečim in Mrtvim morjem povzroča okoljske težave.

MRTVO MORJE

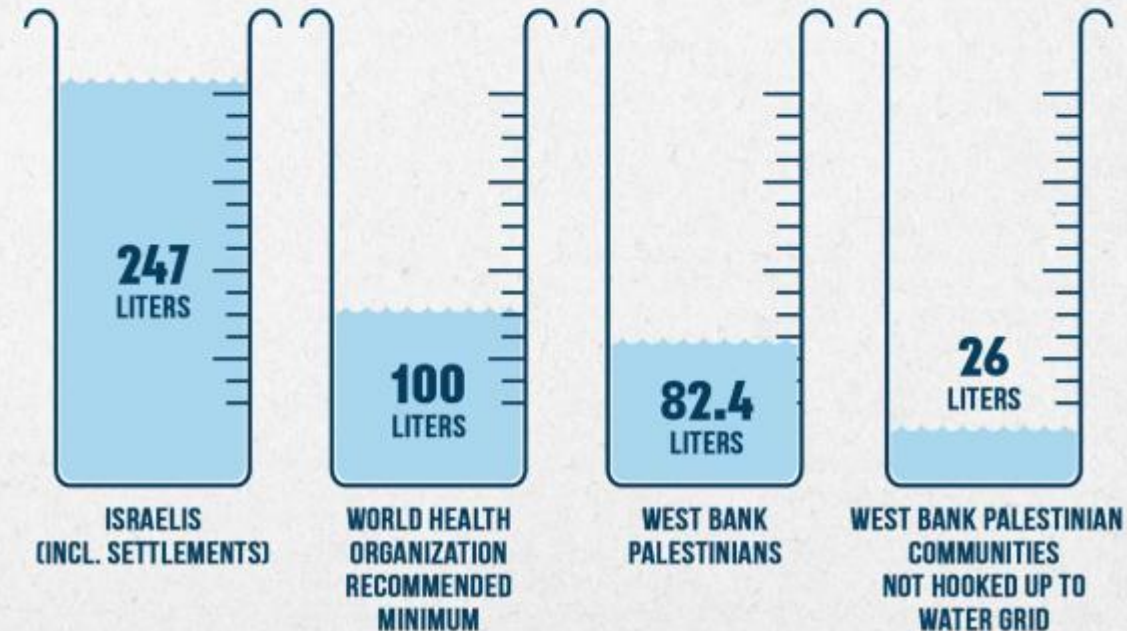
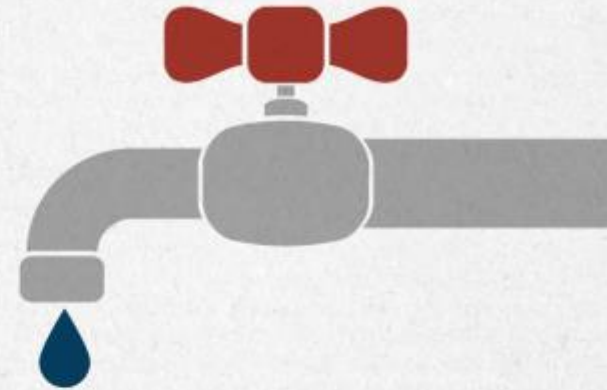
- ▶ Izraelsko nezakonito izkoriščanje in izčrpavanje naravnih virov Mrtvega morja
- ▶ Leta 1967 nadzor, od takrat 1/3 manjše
- ▶ Krčenje 1m / leto
- ▶ Minerali (kozmetična industrija), blato, pesek, mulj, gramoz.
- ▶ Razsoljevanje

VODA – OKOLJSKI APARTHEID

- ▶ Palestincem dovoljeno 70-80 l/dan, Izraelcem 300-400 l/dan (2022).
(vir: Institute for Middle East Understanding)
 - ▶ Ilegalna naselja: 24 ur na dan; palestinska mesta in vasi: 1x na teden
 - ▶ Večina vodnih virov je v coni C pod neposrednim nadzorom izraelskih oblasti
-
- ▶ Vir: The Israeli Information center for Human Rights in the Occupied Territories

https://www.btselem.org/publications/202305_parched

AVERAGE DAILY WATER CONSUMPTION (PER PERSON):

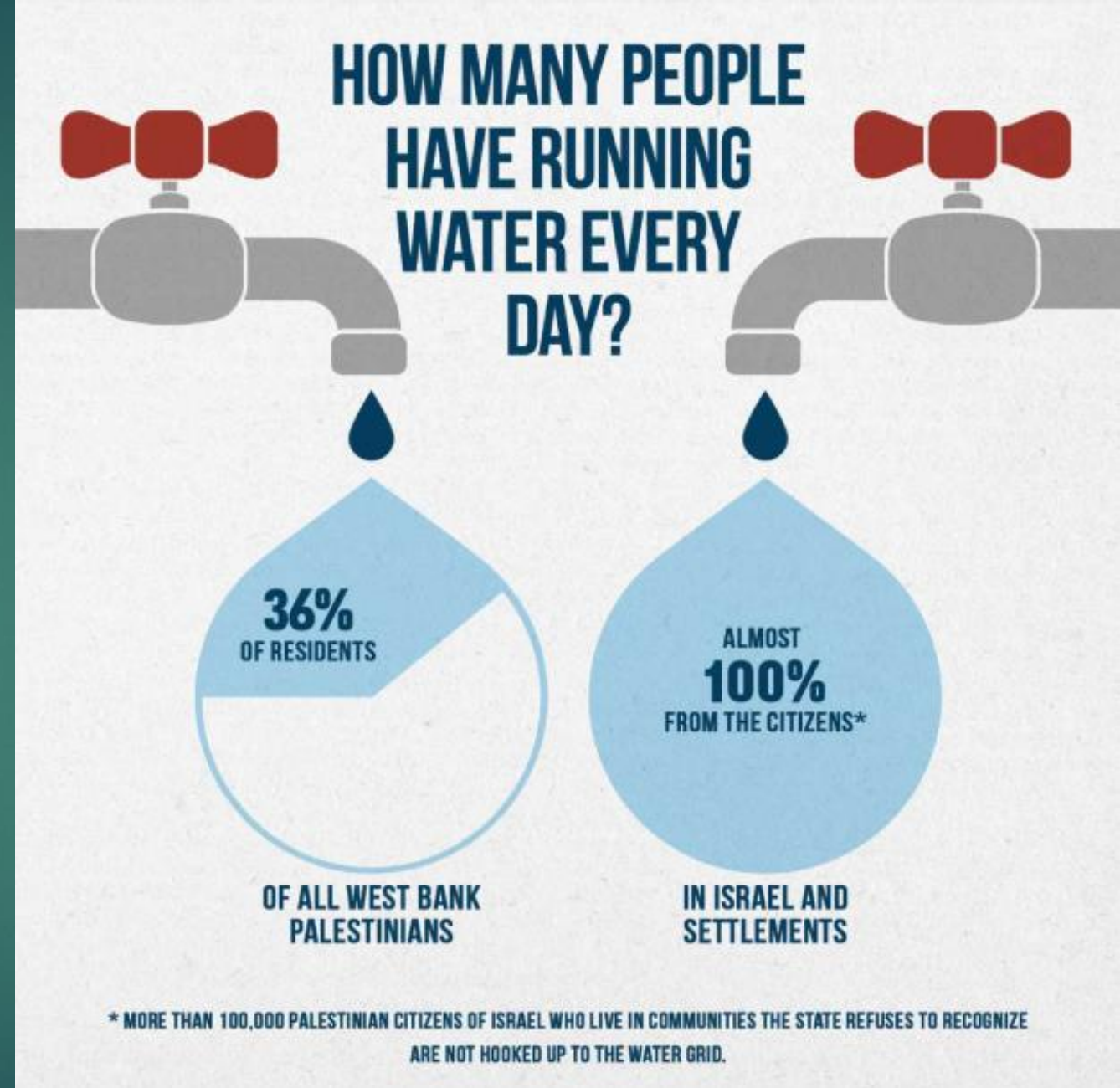

-
- ▶ Palestincem je skoraj nemogoče pridobiti dovoljenja za gradnjo ali obnovo vodovodov, vodnjakov in zbiralnikov vode. Če gradijo brez dovoljenja, Izrael pogosto poruši te objekte.
 - ▶ **Nadzorovanje vodnjakov:** Palestincem je strogo omejena globina in število vodnjakov, ki jih lahko izkopljejo. Izraelske naselbine imajo dostop do veliko globljih in tehnološko naprednejših vodnjakov.
 - ▶ **Zaseg cistern:** Na območjih brez stalnega dostopa do vode (zlasti na območju C) izraelske oblasti pogosto zasegajo ali uničujejo cisterne, ki jih Palestinci uporabljajo za zbiranje deževnice.
 - ▶ 92% Palestincev na Zah. bregu shranjuje vodo v cisternah na strehah.
 - ▶ Veliko vdorov izraelske vojske in uničevanje tovrstne infrastrukture zaradi neprijavljenih cistern (dovoljenja pa je nemogoče dobiti)

VODA = SIMBOL

- ▶ Razlika v porabi vode med Palestinci in izraelskimi naseljenci je simbol globoke neenakosti in nadzora

GAZA

- ▶ 98 % vodnih virov v Gazi je onesnaženih z nitrati in kloridi
- ▶ (Vir: Monther Shublaq, generalni direktor vodnega podjetja obalnih občin (CMWU), ki je glavni ponudnik vodnih storitev v Gazi).
- ▶ Prebivalstvo območja Gaze je odvisno od podzemne vode iz obalnega vodonosnika, ki se črpa s približno 8000 vodnjaki, in se uporabljajo za gospodinjske in kmetijske namene. Prekomerno črpanje podzemnega vodonosnika povzroča njegovo izčrpavanje in onesnaženje z infiltracijo morske vode.
- ▶ Obalni vodonosnik ne uporabljajo za pitje vsaj od leta 2016.
- ▶ Onesnaženje je posledica:

izcedne vode iz odpadkov, ki prodre v tla in doseže vodonosnik podzemne vode, ter vdorom slane vode iz morje.

Morje ob Gazi zelo onesnaženo (odlaganja trdnih in tekočih odpadkov v morje). Podatki ZN: vsak dan v morje steče najmanj 108 milijonov litrov odpadne vode; ravni onesnaženosti 4x višje od mednarodnih standardov.

- Izrael množično odprodaja po nizkih cenah rabljene, dotrajane izdelke za revno prebivalstvo; Gaza je postala smetišče izraelskih odpadkov.
- Vse to je posledica blokade in onemogočanja vzpostavitve lastne infrastrukture, ki je tudi tarča napadov.

PREPOVED ZARADI ONESNAŽENOSTI ali pa napadov izraelske vojske (nadzor nad obalo in morjem)

-
- ▶ **Strateška ranljivost:**
 - ▶ Palestinska oskrba z vodo je močno odvisna od izraelske infrastrukture, kar Izraelu omogoča močan vzvod nadzorovanja palestinskega prebivalstva.
 - ▶ **Pomanjkanje suverenosti:** Nadzor nad vodo simbolizira širši problem palestinskega pomanjkanja samoodločanja in suverenosti (orodje za politično in gospodarsko podrejanje).
 - ▶ Pomanjkanje pravične porazdelitve virov povečuje napetosti in onemogoča dolgoročno rešitev konflikta

Fragmentacija habitatov oz. ekosistemov

- ▶ **ZID LOČEVANJA**

- ▶ **CESTNE POVEZAVE ZA NASELBINE**

- ▶ **POSLEDICE:**

- migracijske poti prostoživečih živali in rastlinske ekosisteme
- Ceste, namenjene izključno izraelskim naselbinam, ustvarjajo pregrade, ki še dodatno motijo naravne procese

ZID

- ▶ v več kot 85% posega na ozemlje Zah. brega (ZB), 140 km dolžina ZB, 700km dolžina zidu), sega več metrov v višino; nekatera mesta so popolnoma obkoljena z zidom

Zakaj je Izrael zgradil zid ločevanje okrog Zahodnega brega?

- <https://www.youtube.com/watch?v=wIP0TMkuqGw>

but an ugly structure cuts
across the ancient hills.

WATCH
MORE

Segregacija cest

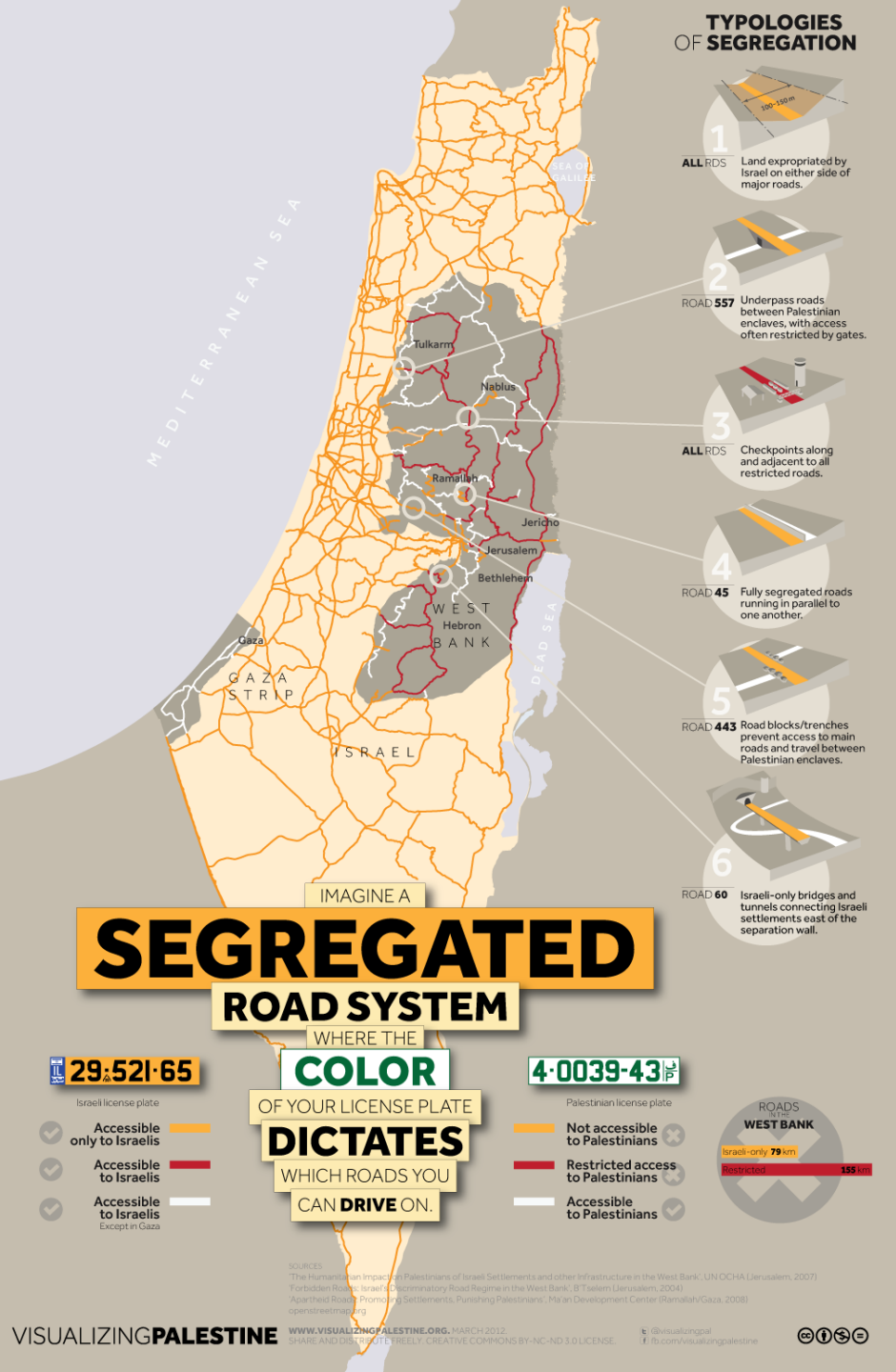
▶ večina glavnih cest na Zah. bregu je ekskluzivnih za naseljence ali vojsko; Palestinci obsojeni na 6 mesecev zapora, če samo hodijo po njej.

Prepovedane za Palestince

Omejene za Palestince

Dovoljene za Palestince

Vpliv vojaških operacij

- ▶ **1948-1950: čez 500 vasi popolnoma uničenih** (nato uničenje gozdov in vegetacije, izgradnja naselij; danes že skoraj 1 milijon naseljencev na okupiranih ozemljih ZB)
- ▶ **Uničenje infrastrukture:** Bombardiranje in vojaške operacije uničujejo infrastrukturo (ceste, električne vode, čistilne naprave), kar povzroča dolgotrajne ekološke posledice.
- ▶ **Neposredni vplivi:** Eksplozije, gradnja zidov in uporaba vojaške opreme spreminjajo pokrajino in uničujejo lokalne ekosisteme.

- ▶ Med oktobrom 2023 in junijem 2024 je bilo odvženih čez 70.000 ton bomb na Gazo.
- ▶ Koncept „domicida“ (nova kategorija za vojne zločine proti človečnosti – zaradi množičnega uničenja domov)
- ▶ Število umrlih verjetno presega 70.000 (3% prebivalstva)
- ▶ 90% razseljenih

GAZA

Izguba biotske raznovrstnosti

- ▶ Mnogi gozdnati griči so bili spremenjeni v stanovanjske kolonialne naselbine, namenjene le Judom
- ▶ Avtohtona drevesa (kot so hrasti, rožičevci in glogi) in kmetijske kulture (oljke, fige in mandlji) so bili načrtno izruvani in nadomeščeni z evropskimi borovci. Ti zasajeni borovci so zmanjšali biotsko raznovrstnost in škodili lokalnemu okolju.
- ▶ Upad biotske raznovrstnosti vretenčarjev zaradi širjenja dezertifikacije na območju Betlehema, gradnje zidu in cestnih infrastruktur (ptice – ključna točka za selitev ptic), dvoživke (Palestinski skakač ogrožen zaradi degradacije vodnih virov), plazilci, itd.
- ▶ Osušitev mokrišč Al Hula je izbrisala življenje na tem območju (zatočišče na selitveni poti; žerjavi, pelikani, ...); danes naravni rezervat in središče ekoturizma
- ▶ Zaradi okupacije raziskave v zaostanku; primerjalne študije iz 19.stoletja na vrstah ptic (ujede) kažejo na izrazite negativne trende zaradi človeških posegov.

Odpadki in onesnaženje

- ▶ Problem odpadkov (zaradi uničene infrastrukture, prepovedi obnove, blokad)
- ▶ Deponije in sežiganje odpadkov
- ▶ Postavljanju onesnažujočih izraelskih industrij na palestinskih območjih (naselja povzročajo znatno genotoksičnost pri palestinskih prebivalcih v bližini Salfita, recikliranje elektronskih odpadkov, Idhna, itd.)
- ▶ **Surovine in nevarni odpadki:** Vojaške operacije in industrija v naselbinah prispevajo k onesnaženju okolja s težkimi kovinami in kemikalijami.

-
- ▶ Gaza proizvede okoli 2 tisoč ton odpadkov na dan ali povprečno 730 tisoč ton letno. To je enakovredno 1 kilogramu odpadkov na osebo na dan.
 - ▶ 65 % odpadkov je organskih, 11 % predstavlja plastika, 12 % papirni in kartonski odpadki, 7 % kovinski odpadki in 5 % nespecificirani drugi odpadki.
 - ▶ Te številke so nevarne v primerjavi z omejenim prostorom Gaze in visoko gostoto prebivalstva.
 - ▶ Količina ni edini in glavni pokazatelj okoljskega kolapsa, realnost delovanja obstoječih odlagališč je še bolj strašljiva – na območju Gaze tri velika odlagališča: Sofa v južni Gazi, Deir al-Balah in Johr al-Deek v vzhodni Gazi. Življenjska doba vseh treh odlagališč je presežena že za dobrih deset let. Že zdavnaj niso več sposobni sprejeti več odpadkov.
 - ▶ Posledica: širjenje bolezni med prebivalci, degradirano okolje, ogrožena varnost virov podzemne vode in kmetijskih zemljišč (problem izcedne vode).
 - ▶ 80 neurejenih naključnih odlagališč
 - ▶ Nezmožnost upravljanja z odpadki zaradi popolne izraelske blokade

Vir: (Dr. Abdel Majeed Nassar).

- ▶ Odpadki ne gredo skozi postopek sortiranja, kar povzroči nastanek strupene izcedne vode. Ustvarjajo ga pritisk, toplota in kemični materiali. Vsaka tona odpadkov povzroči od 200 do 250 litrov strupene izcedne vode

(Dr. Ahmed Hellas, raziskovalec vodnih in okoljskih vprašanj, obdelave izcedne vode iz trdnih odpadkov in direktor oddelka za okoljsko ozaveščenost).

- ▶ Analize vzorca izcedne vode so pokazale, da so njene strupene sestavine nevarnejše od tistih, ki jih najdemo v odpadnih vodah, saj vsebujejo visoke odstotke kemičnih in organskih toksinov, ki imajo resne posledice za okolje in zdravje ljudi.
- ▶ Ne samo, da pomanjkanje sortiranja škodi okolju, občine v Gazi se pogosto zatekajo tudi k sežiganju trdnih odpadkov, kar je prav tako škodljivo za okolje in ljudi.
- ▶ Sežiganje organskih odpadkov povzroča neprijeten vonj in sproščanje strupenih plinov, ki vplivajo na človeška dihala. Natančneje, sežiganje plastičnih odpadkov povzroča rakotvorne pline, ki vplivajo na gene, dihala in oči.

-
- ▶ Samo 5 % odpadkov se v Gazi reciklira (študije, da je možno reciklirati 70%)
 - ▶ Glavni razlogi:
 - izraelska blokada, ki onemogoča dostop do potrebne opreme in materialov,
 - pomanjkanje inženirskih in tehničnih izkušenj,
 - nenehni izpadi električne energije,
 - pomanjkanje vladne podpore okoljskim in kmetijskim projektom
 - pomanjkanje tujega financiranja za zasebni sektor in nevladne organizacije.

Gaza - initiative

- ▶ - "Basata" (preprostost) - recikliranje lesa (Aya Kishko, 28-letna diplomantka Oddelka za arhitekturo in inženiring na Islamski univerzi v Gazi).
- ▶ ostanke lesa iz mizarских delavnic za umetniška dela, ki se uporabljajo predvsem v hišnem pohištvu. V njeni delavnici je bilo zaposlenih 12 delavcev.

ZELETA TORTA

- ▶ Rawan Abdel Latif in Majd al-Mashharawi gradbeni inženirki
- ▶ Iznašči sta način, kako uporabiti kamen in pepel iz ruševin uničenih domov za proizvodnjo nove opeke za gradnjo
- ▶ Opeke *Green Cake* so zelo lahke, za polovico manjše od tradicionalne gradbene opeke, okolju prijazne, dobre za zvočno in toplotno izolacijo ter 30 % cenejše od tradicionalne gradbene opeke.
- ▶ Leta 2017 osvojili bronasto nagrado na energetskega tekmovanju Združenih arabskih emirатов

ELEKTRO MATERIAL IZ ODPADKOV

- ▶ Mohammad al-Daliesa, lastnik tovarne električnih orodij, blokado elektro materiala in orodij je spremenil v mejnik kariere in začel z lastno proizvodnjo iz reciklirane plastike.
- ▶ Projekt začel leta 2016, do vojne zaposloval 30 delavcev. Ideja temeljila na zbiranju plastičnih odpadkov, njihovem sortiranju, čiščenju in uporabi popolnega procesa recikliranja; izdelovali so plastične materiale, ki se lahko uporabljajo pri izdelavi električne opreme, kot so vtiči, pokrovi za žice, plastični deli za različne električne naprave, ventilatorji, kotli in drugo.
- ▶ Te pobude kažejo na odpornost in vztrajnost prebivalcev Gaze pred okupacijskimi silami; pravijo, da so to dejanja kljubovanja in upor desetletnemu embargu, izraz neizmerne želje po dostojnem, izpolnjujočem in zdravem življenju.

POLITIKA APARTHEIDA:

- ▶ ZID
- ▶ OKOLJSKI APARTHEID - VODA
- ▶ PRAVO
- ▶ ZAPORI, DIGITALNA OKUPACIJA

APARTHEID

"nečloveška dejanja, storjena z namenom vzpostavitve in vzdrževanja nadvlade ene rasne skupine ljudi nad drugo rasno skupino ljudi ter njenega sistematičnega zatiranja" (Generalna skupščina ZN 1973)

- ▶ Infrastruktura
- ▶ Zakonodaja
- ▶ Svoboda gibanja
- ▶ Rasizem in diskriminacija

POLITIKA APARTHEIDA

- ▶ Zakoni in pravni postopki za Palestince in naseljence se razlikujejo.
- ▶ Za naseljence velja izraelsko civilno in kazensko pravo,
- ▶ Za Palestince vojaško pravo in vojaška sodišča.

ILEGALNE NASELBINE

- ▶ Načrtno spreminjanje strukture prebivalstva na Zahodnem bregu (ZB) in v Jeruzalemu
- ▶ Vlada subvencionira bivanje na ZB
- ▶ Ilegalne po mednarodnem pravu
- ▶ Nevarni, oboroženi ekstremisti
- ▶ Podpora vojske; izraelska policija ne posreduje
- ▶ Nekaznovani zločini nad Palestinci
- ▶ <https://www.youtube.com/watch?v=prqtXMSdeUw>

The Settlers (inside the Jewish settlements)

OMEJEVANJE DOSTOPA

- ▶ Omejevanje dostopa do svojih posesti; obkroženi so z zidom, kontrolnimi točkami
- ▶ Razdelitev palestinskega ozemlja na področje A, B in C...
- ▶ Več kot 60% najboljših zemljišč in naravnih virov (voda, olje) je Izrael uvrstil v območje C, zaradi česar je pod popolnim izraelskim civilnim in vojaškim nadzorom.

OSLO 1995: CONA A, B IN C

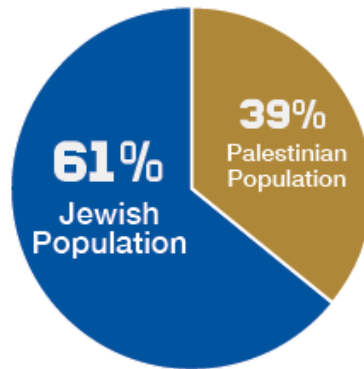

FOTO: ANA TASIČ

-
- ▶ 60 % Zahodnega brega, najbolj rodovitna zemlja (dolina reke Jordan), voda
 - ▶ 300 000 Palestincev, 700 000 ilegalnih izraelskih naseljencev v več kot 200 ilegalnih naselbinah, novi podatki se približujejo 1 milijon naseljencev
 - ▶ Izrael ima pod nadzorom praktično vse (voda, gradbena dovoljenja, elektrika)

-
- Z diskriminatornim sistemom coniranja Izrael Palestincem prepoveduje uporabo zemlje v območju C,
 - zavračaodobritev prošenj za gradbena dovoljenja in tako vsako leto uniči na stotine palestinskih domov.
 - 70% zemlje na območju C je bilo prisvojenih za uporabo nezakonitih nasebin, le 1 % pa je ostalo Palestincem;
 - v Vzhodnem Jeruzalemu je bilo 35 % zemlje razlaščenih za gradnjo nezakonitih nasebin, kar je omejilo Palestince na le 13 %.

Jerusalem Population (East and West Jerusalem)

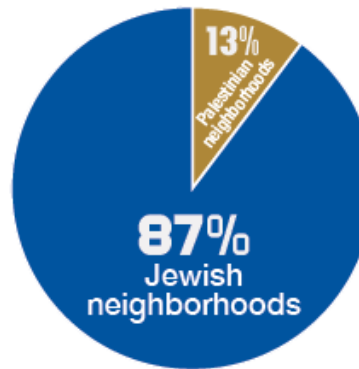

Jewish Population
584,352

Palestinian Population
366,797

Israeli CBS data from late 2020

Jerusalem's Municipal Budget

Investment in Jewish neighborhoods
NIS 3.9 Billion

Investment in Palestinian neighborhoods
NIS 591 Million

Data from Ir Amim's analysis of the 2013 Municipal Budget

Government-initiated construction* in East Jerusalem, 1967-present

Jewish neighborhoods
57,000 Housing units

Palestinian neighborhoods
600 Housing units

As opposed to privately-initiated construction, based on an assessment by Peace Now

Vir: Peace now, Map of Israeli settlements, 2023

Foto Ana Tasič

NAPADI ILEGALCEV, USTRAHOVANJE, UMORI

PRISILNE IZSELITVE – ETNIČNO ČIŠČENJE

- ▶ Vzhodni Jeruzalem, Zahodni breg
- ▶ ZB – cona C: dolina reke Jordan
- ▶ Vse ozemlje vzhodno od Jeruzalema
- ▶ Južni del Zahodnega brega: Masafer Yatta
- ▶ Oboroženi ilegalni naseljenci
- ▶ Podiranje oljk, ubijanje živali, zastrupljanje vodnjakov, uničevanje pridelka, nasilje nad ljudmi, grožnje, umori

Voda – okoljski apartheid

- ▶ Ilegalna naselja: 24 ur na dan; palestinska mesta in vasi: 1x na teden
- ▶ Večina vodnih virov je v coni C pod neposrednim nadzorom izraelskih oblasti
- ▶ Klimatska ranljivost palestinskih skupnosti (zaradi uničevanja biodiverzitete)

VODA

- ▶ Iz vodnih zalog na Zah. bregu črpa Izrael 80% vodnih zalog, Palestinci 10% in nelegalna judovska naselja 10%.
- ▶ 10-14% palestinskega BDP poljedelstvo, 90% je odvisnih od namakanja z zbiranjem deževnice. Izraelsko poljedelstvo predstavlja 3% BDP, a Izrael namaka več kot 50% (okoljska škoda, izsuševanje reke Jordan, Galilejskega jezera ipd.)

ELEKTRIKA

- ▶ Uvoz iz Izraela
- ▶ Cona C: uničevanje sončnih celic, prepoved izgradnje daljnovoda

SVOBODA GIBANJA

Israel's West Bank checkpoints, from the eyes of Palestinian workers

<https://www.youtube.com/watch?v=9UWVtgRKZCY>

POT PO ZAHODNEM BREGU

Izrael lahko kadarkoli praktično popolnoma zapre Zahodni breg.

Avgust 2023:

49 stalnih kontrolnih točk

139 občasno "odprtih"

304 cestnih zapor

73 cestnih ovir

po 7.oktobru 2023

na desetine novih kontrolnih točk

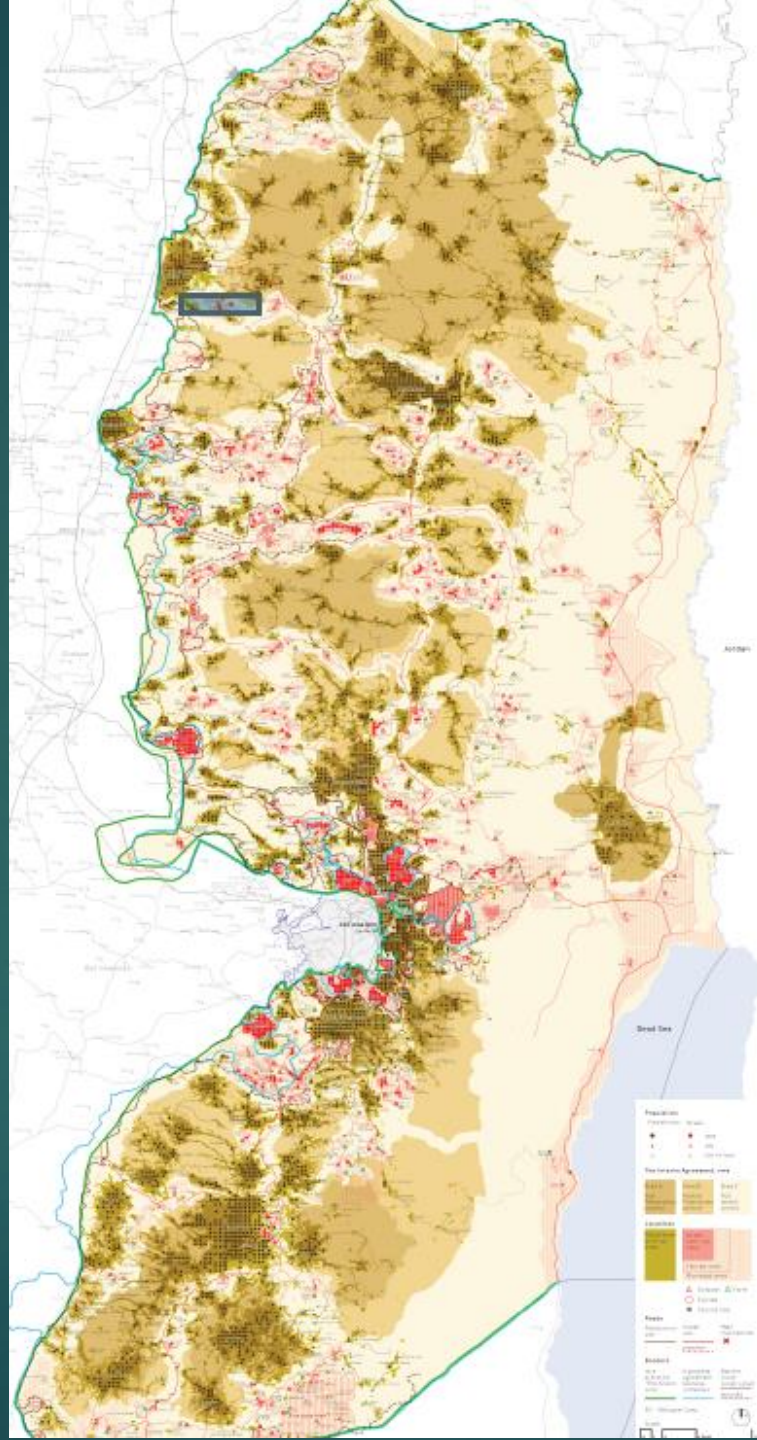
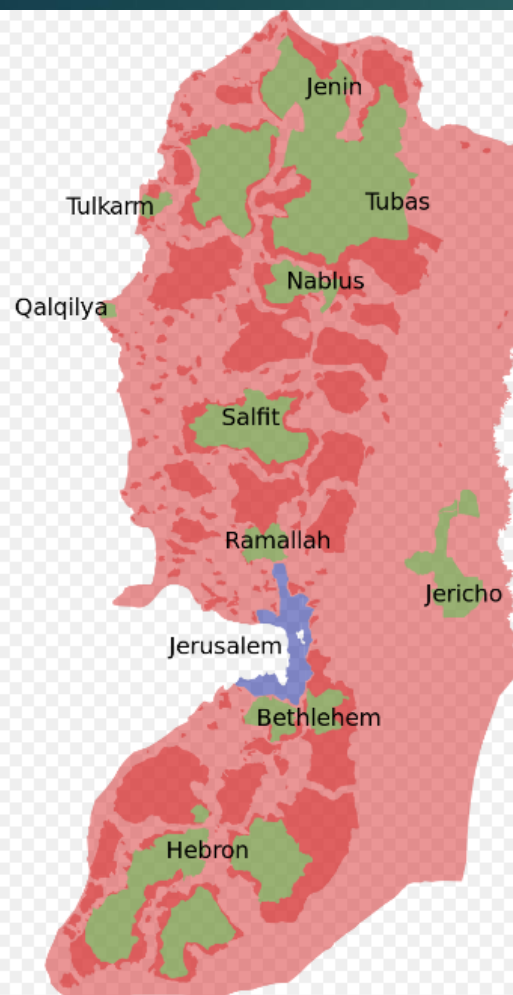
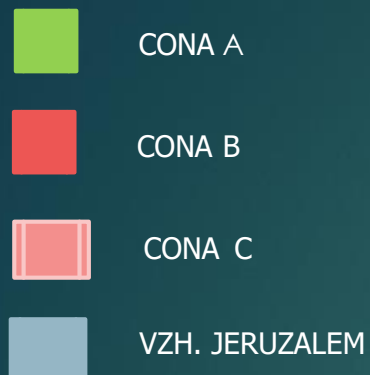
blokiral dostop iz vasi do glavnih cest

preklic vseh delovnih dovoljenj

Zahodni breg je dolg približno 130 km in širok 40-65 km.

Omejitve dostopa do kmetijskih površin (enkrat na leto?!, ob določenih dnevih, sezona).

Zapore po 7.oktobru

LEGEND

- Fence/wall
- Fence/wall under construction
- Green Line
- Palestinian town/village
- Israeli settlement
- Israeli closed military area

West Bank, including East Jerusalem, occupied by Israel since June 1967

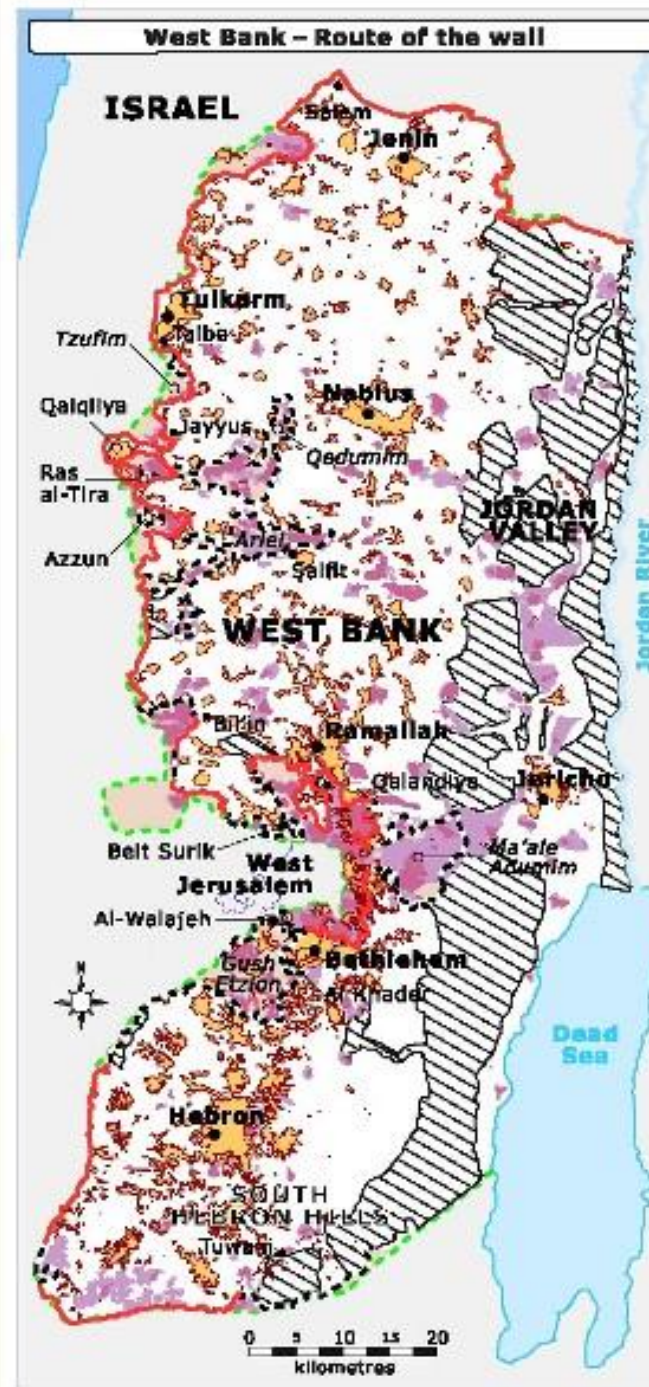
5,600km² total area: about 130km north-south and 65km east-west

200+ unlawful Israeli settlements and "outposts"

500+ Israeli military checkpoints and blockades

700km of roads that are banned for Palestinians

700km of fence/wall, 80 per cent of it on Palestinian land

DOGAJANJE PO PREMIRJU 20.1.2025

- ▶ Stopnjevanje nasilja na ZB po sklenitvi premirja (V Jeruzalem, Jenin)
- ▶ Odvrčanje pozornosti (neuspeh Netanjahuja); zadrega, ker Hamas še vedno deluje
- ▶ Premirje kompenzira s stopnjevanjem nasilja (za pomiritev privržencev desne politike)
- ▶ Desetine aretiranih (verjetno toliko ali več kot so jih izpustili v zameno za izpustitev talcev), več deset mrtvih
- ▶ Zaprtje kontrolnih točk v zadnjih dneh, blokada cest, blokada mesta Ramalah
- ▶ Okupacijska vojska v Jeninu: izvajajo vdore, napade in aretacije
- ▶ napadajo mesto Ramalah in aretirajo prebivalce soseske Ramalah Tahta in soseske Bat-Hawa
- ▶ napadajo mesto Nablus in kamp Al-Ain ter izvajajo številne racije in aretacije
- ▶ vdirajo v taborišče Aida v Betlehemu, zastrahovanje, aretacije, racije, uničevanje domov

Okupacijska vojska zapira vhode v mesta na Zahodnem bregu in
preprečuje gibanje državljanov

https://www.facebook.com/reel/3508311236137657?locale=sl_SI

ZAPORI

- ▶ Zapor – od leta 1967 je bilo v izraelskih zaporih zaprtih več kot 800.000 Palestincev, praktično vsak drugi odrasli moški (trenutno čez 10 tisoč).
- ▶ Vojaška sodišča: 95% primerov se konča z obsodbo; otroci od 12. leta
- ▶ Administrativno pridržani, nedoločen čas, brez obtožnice, brez sojenja (trenutno tretjina vseh zapornikov; okrog 3 tisoč)
- ▶ Samovoljne aretacije– zaprejo (pridrži) lahko kogarkoli, kadarkoli, brez danega razloga ni verjetnosti ali dokazov, da je storil kaznivo dejanje zoper zakonodajo
- ▶ Digitalna okupacija – totalni nadzor, po ekranih lahko spremljajo vsak gib

- ▶ otroci v zaporih: okrog 250 (avgust 2024); 500 – 1000 vsako let
- ▶ Today they took my son
<https://www.youtube.com/watch?v=D89ASPVRKJM>

OSVOBODITEV ZAPORNIKOV

- ▶ Danes ena izmed najpomembnejših političnih debat na palestinskih ozemljih;
- ▶ obuja idejo o enotnosti palestinske družbe

-
- ▶ **Alon TAL** izraelski okoljevarstvenik, profesor in politik; eden najvplivnejših izraelskih zagovornikov trajnostnega razvoja in varstva okolja:

„ Prišli smo, da bi odrešili zemljo, a smo jo na koncu onesnažili. ”

AVTORJI:

RAMZY BAROUD

RASHID KHALIDI

MOSLIH KANNANEH

EWARD SAID

IBRAHIM, LILA, JANET ABU-LUGHOD

NAHLA ABDO

GHADA AGEEL

NUR MASALHA

MAHER CHARIF

ILAN PAPPÉ

SHLOMO SAND

NORMAN FINKELSTEIN

NOAH CHOMSKY

LEPOSLOVJE:

PALESTINSKI SPREHODI- RAJA
SHEHADEH

JUTRA V DŽENINU – SUSAN ABULHAWA

VRNITEV: SPOMINI PALESTINKE – GHADA
KARMI

VRTNICE VETRA – WIDAD TAMIMI

UPORABNE ŠTUDIJE

- ▶ "Water, Power and Politics in the Middle East: The Other Israeli-Palestinian Conflict" – Avtor: Jan Selby (2003)
 - ▶ Knjiga ponuja poglobljeno analizo vodnih sporov med Izraelom in Palestino ter njihovih političnih in okoljskih posledic.
- ▶ Power and Water in the Middle East: The Hidden Politics of the Palestinian-Israeli Water Conflict – Avtor; Mark Zeitoun (2011)
- ▶ Hydro-Apartheid and Water Access in Israel-Palestine: Challenging the Myths of Cooperation and Scarcity" – Avtor: C Messerschmid (2014)
- ▶ Hydro-hegemony—a framework for analysis of trans-boundary water conflicts; avtor; Mark Zeitoun
- ▶ Biodiversity and Environmental Conservation in Palestine; **Mazin B. Qumsiyeh and Mohammed A. Abusarhan**
- ▶ The metropolitanization of Israel's settlement policy: The colonization of the West Bank as a strategy of spatial restructuring; M Allegra, E Maggor - Political Geography, 2022
- ▶ Socioeconomic and **environmental impacts** of the Israeli Separation Wall, AA Tamimi - International journal of **environmental** studies, 2011
- ▶ Politics, powers and the **environment** in **Palestine**, MB Qumsiyeh
- ▶ Changing **Palestine**—Israel Ecologies: Narratives of Water, Land, Conflict, and Political Economy, Then and Now, and Life to Come; MMJ Fischer - Cultural Politics, 2006

▶ Izpostavljeni avtorji:

- ▶ Dr. Ghazi-Walid Falah
- ▶ Dr. Mazin Qumsiyeh; področje: Biodiverziteta, okoljski vplivi okupacije na palestinske ekosisteme, trajnostni razvoj.
- ▶ Dr. Nurit Peled-Elhanan; področje: Kritična geografija, prostorska politika, okupacija; povezuje okupacijo z degradacijo okolja in posegi v kmetijsko rabo palestinskih zemljišč.
- ▶ Dr. Salman Abu Sitta; področje: Geografija razseljenih oseb, prostorsko načrtovanje. "The Atlas of Palestine 1917–1966"
 - ▶ Raziskuje prostorske spremembe in vplive okupacije, vključno z degradacijo okolja. Dokumentira, kako so izraelske naselbine in vojaške cone preoblikovale palestinsko pokrajino.
- ▶ Dr. Eyal Weizman; področje: Prostorska forenzika, urbanizem in okoljski vplivi okupacije. "Hollow Land: Israel's Architecture of Occupation"
 - ▶ Analizira prostorske prakse okupacije in njihov vpliv na palestinsko okolje, vključno z degradacijo pokrajine.

Dodatna priporočila za iskanje virov:

- ▶ **Palestine Institute for Biodiversity and Sustainability (PIBS):** Vodijo številne raziskave o okoljskih vplivih izraelske politike.
- ▶ **Journal of Palestine Studies**
- ▶ **Applied Research Institute Jerusalem (ARIJ)**
- ▶ **Btselem: The Israeli Information Center for Human Rights in the Occupied Territories**